

De eerste Bussumse schaker

In 1817 werd Bussum een zelfstandige gemeente. Het overwegend katholieke dorp telde in die dagen een kleine 400 zielen. Het waren arme lieden, die hard moesten werken voor een karig bestaan. De meeste waren boeren. Op de onvruchtbare zandgrond werd akkerbouw bedreven, op de heide werden schapen gehouden en op de meentgronden graasden koeien. Anderen hielden zich bezig met het afgraven van zand en langs de vaart waren er blekerijen, veelal door vrouwen bestuurd. Industrie was er nauwelijks binnen Bussum. Er was een bedrijf, waar men dweilen maakte en één, waar lampekatoen geproduceerd werd. Tenslotte was er nog een scheepsbeschuitbakkerij, die werk bood aan 2 vaste knechten en enkele losse arbeiders. In de eerste helft van de vorige eeuw veranderde er weinig in Bussum. Het dorp groeide langzamer dan was gedacht. Pas in 1855, bijna 40 jaar na de afscheiding van Naarden, kon Bussum bogen op 1000 inwoners. Het is nauwelijks voor te stellen, dat binnen deze kleine, arme gemeenschap er iemand was, die zich met schaken bezig hield. Toch was het zo. Het bewijs vinden we in het Nederlandstalige schaaktijdschrift *Sissa*. Dit maandblad verscheen voor het eerst januari 1847. Reeds in de zomer van dat jaar vinden we onder de inzenders van de zogeheten "problema's" ene "D.J.V. te Bussum, nabij Naarden". De indentiteit van "D.J.V." wordt snel onthuld. Reeds in de tweede jaargang van het blad worden drie problema's geplaatst van D.J. Vogelpoot te Bussum. Het boek

"Geschiedenis van een Honderdjarige" van Fabius en andere historische bronnen over Bussum geven meer informatie over deze eerste Bussumse schaker Dirk Jacob Vogelpoot, geboren te Amsterdam op 28 mei 1805 en medefirmant van de eerder genoemde scheepsbeschuitbakkerij. Een kleine industrieel dus. Vogelpoot was een vooraanstaand lid van de slechts 40 zielen tellende Hervormde gemeente, die anno 1828 probeerde een eigen kerkgebouw te krijgen in Bussum. Vijftien jaar later, in 1843, werd Vogelpoot gekozen in de Bussumse gemeenteraad. Deze functie bekleedde hij nog, toen in 1847 zijn naam opdook in *Sissa*. Nauwkeurige bestudering van de eerste jaargangen van dat blad leert ons, dat Vogelpoot een sterk schaker moet zijn geweest. Vier jaar lang stuurde Vogelpoot maandelijks zijn oplossingen van de problemen in. Ze waren bijna altijd foutloos. Eén keer trad Vogelpoot zelfs corrigerend op. Er werd mat in 6 zetten gevraagd. Vogelpoot toonde aan dat mat in 5 zetten mogelijk was. Vanaf 1848 publiceerde *Sissa* ook studies gecomponeerd door Vogelpoot. Het eerste jaar slechts 3, maar in jaargang 1850 staan er al 10 problemen van de Bussumer in het blad, plus nog opgaven voor de beginnende speler. Hij was daarmee één van de meest productieve probleemcomponisten van het blad. De studies van Vogelpoot waren gevarieerd van aard. Hij publiceerde problemen met veel materiaal, maar ook eindspelstudies, een zelfmat en een studie, waarin de

stukken de letter D vormen. In het najaar van 1851 stopte Vogelpoot met het inzenden van oplossingen. In 1852 verscheen nog één studie van Vogelpoot. Daarna komt de naam Vogelpoot niet meer in het blad voor. Waarschijnlijk had Vogelpoot het gewoon te druk om nog veel tijd aan het schaken te besteden. Hij had zijn werk als firmant van de scheepsbesluitbakkerij, maar werd in 1851 ook benoemd tot burgemeester van Bussum. Daarnaast nam het gezichtsvermogen van de toen 73 jaar oude gemeentesecretaris Wachtels af, hetgeen betekende, dat Vogelpoot vaak voor hem de pen moest voeren. Vogelpoot zou het ambt van burgemeester tien jaar vervullen. Niet zonder problemen, want rond de opvol-

ging van de gemeentesecretaris Wachtels in 1855 ontstonden er moeilijkheden tussen Vogelpoot en de gemeenteraad. Desondanks bleef Vogelpoot tot 1861 burgemeester van Bussum. Daarna liep het slecht met hem af. Fabius meldt: "Financieel niet sterk meer, leefde hij in een kamer tamenlijk vereenzaamd ten huize van den veldwachter Smeink". Vogelpoot overleed op 20 februari 1875 te Amsterdam. Als hommage aan deze eerste Bussumse schaker publiceren we 2 studies van zijn hand en de enige partij, die van hem bekend is. In de oorspronkelijke notatie.

Ton Sibbing

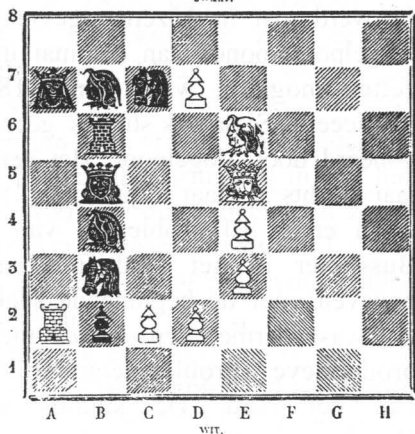
Simpleet-**S**unsispel.

D. J. Vogelpoot, te Bussum.

LETTER D NAGEBOOTST.

No. 36.

ZIVART.

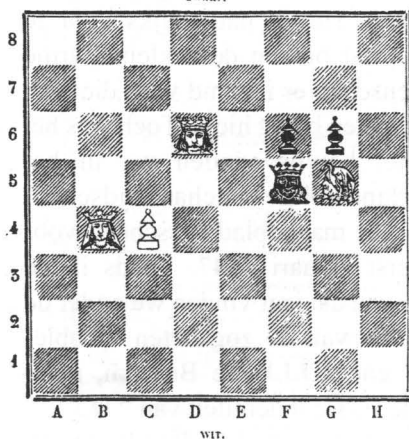

Wit, eerst spelende, geeft in vier zetten Mat.

D. J. Vogelpoot, te Bussum.

No. 96.

ZIVART.

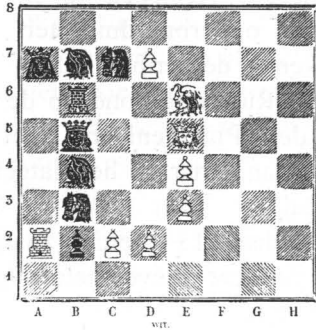

Wit, eerst spelende, geeft in vier zetten Mat.

LETTER D NAGEDOOTST.

No. 38.

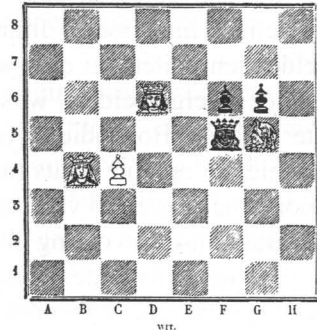
ZWAAR.

WIT.

No. 99.

ZWAAR.

WIT.

Hierboven twee voorbeelden van de studies die Vogelpoot is Sissa publiceerde. De linker werd in 1848 geplaatst, de rechter een jaar later. Voor beide studies luidt de opgave: Wit, eerst spelende, geeft in vier zetten mat.

Oplossingen studies Vogelpoot.

De linker: 1 c2-c4+, Kb5-c5 2. d2-d4+, Pb3xd4 3. e3xd4+, Kc5-c6 4. d7-d8P mat.
 De rechter: 1. Db4-d3, KF5-G4 2. Dd2-g2+, Kg4-h5 3. Dg2-g3, f6xg5 4. Dg3-h3 mat.
 Of Kg4-f5 3. Kd6-d5, f6xg5 4. Dg3-f3 mat.

In tegenwoordige notatie zou de schaakpartij van pagina 16 er zo uit zien.

1.e4 e5 2.♖c4 h6 3.♜f3 ♜f6 4.c3 d6 5.d3 c6
 6.h3 ♙e7 7.♜h2 ♜g6 8.♜f3 ♜f6 9.0-0 b6 10.a4
 ♜bd7 11.♙e3 ♙b7 12.♜d2 a6 13.♙a2 d5
 14.♜fd1 0-0 15.♜hf1 ♜c5 16.♙b1 ♜e8 17.d4
 exd4 18.exd5 ♜f6 19.♜xf6 ♜xf6 20.cxd4 ♜cd7
 21.dxc6 ♙xc6 22.♜g3 ♜d5 23.♜c1 ♜ac8 24.♜f5
 ♜f6 25.♜xe7+ ♜xe7 26.♙d3 a5 27.♜c4 ♜fd5
 28.♜d6 ♜cd8 29.♜f5 ♜fe8 30.♜xe7+ ♜xe7
 31.b3 ♜d6 32.♜e1 g5 33.♜a2 ♙d5 34.♙c4 ♜c6
 35.♜f1 ♙xc4+ 36.bxc4 ♜xd4 37.♜d2 ♜f5
 38.♜xd6 ♜xd6 39.♙xb6 ♜xe1+ 40.♙xe1 ♜xc4
 41.♙d4 f5 42.♙c2 ♜f7 43.♙d3 ♜d6 44.♙b6 ♜e4
 45.f3 ♜d6 46.♙d4 ♜b7 47.♙d5 ♙e7 48.♙c6 ♜d6
 49.♙c5